

ÖSS Başarı Durumunun İl, Bölge ve Okul Türlerine Göre Analizi

Analysis of the ÖSS Results According to School Types, Cities and Regions in Turkey

P. İpek Tamer Çetingül ve İlhan Dülger
Orta Doğu Teknik Üniversitesi

Öz

Bu çalışmanın amacı, 2001-2002 ÖSS sonuçlarına göre yükseköğretimi kazanan adayların devam etmiş oldukları okul türlerine, buldukları il ve bölgelere göre üniversiteye giriş sınavındaki başarılarını analiz etmektir. Yükseköğretim, lise sonrası dört yıllık lisans programları, iki yıllık ön lisans programları ve açık-öğretim fakültesi programlarını kapsamaktadır. Sınavı geçerli adayların yaklaşık %11'i lisans, %10-12 'si ön lisans, %20-30 'u ise açıköğretim fakültesi (AÖF) programlarına kabul edilmektedir. Çalışmada, üniversite sınav sonuçları adayların lisans, ön lisans ve AÖF programlarına yerleşme yüzdelere göre il, bölge ve okul türleri bazında ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Bu bağlamda, okul türlerine göre lisans programlarına kabul edilmede en yüksek başarıyı sırasıyla Fen Lisesi, Özel Fen Lisesi ve Anadolu Lisesi öğrencileri göstermektedir. Sınava Antalya, Ankara, Aydın ve İzmir'den katılan adaylar tutarlı bir başarı grafiği sergilemektedir. Bölgesel olarak ise, en yüksek başarıyı Ege ve İç Anadolu Bölgesinden adaylar göstermektedir. Marmara ve Akdeniz Bölgesi adayları ülke ortalamasında bir başarı grafiği sergilerken, Karadeniz, Doğu ve Güneydoğu bölgesi adayları ülke başarı ortalamasının altında kalmaktadır.

Anahar Sözcükler: ÖSS (Öğrenci Seçme Sınavı), yükseköğretim, lisans, ön lisans ve AÖF programları.

Abstract

The aim of this study was to analyze the achievements of university candidates in the 2001 and 2002 ÖSS examinations through considering the schools they have graduated from, and the cities and the regions they live in. After high school education, higher education in Turkey includes 2-year and 4-year graduate programs and open university (AÖF) programs. Nearly 11% of the successful candidates were accepted to 4-year graduate programs, 10-12% to 2-year graduate programs and 20-30% of them to open university programs. In this study, the ÖSS exam results were analysed according to the candidates' entrance rates into these programs considering their school types, cities and the regions in which they took the exam. In that respect, the most successful candidates were from Science High schools, private Science High schools and Anatolian High Schools respectively. Candidates from Antalya, Ankara, Aydın and İzmir had the most consistent ÖSS achievement. Considering the regions, candidates from Ege and İç Anadolu were the most successful. Candidates from the Marmara and Akdeniz regions were average and candidates from the Karadeniz, Doğu and Güneydoğu regions were below average.

Key Words: ÖSS (Student Selection Examination), higher education, 2-year and 4-year graduate programs, open university (AÖF) programs.

P. İpek Tamer Çetingül, ODTÜ Eğitim Fakültesi Orta Öğretim Fen ve Matematik Alanları Bölümü, Ankara, ipuren@yahoo.com.

Doç. Dr. İlhan Dülger, ODTÜ Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü, Ankara, idulger@dpt.gov.tr

Giriş

Öğrencilerin okul başarılarını ve üniversiteye girme başarılarını etkileyen öğeleri tespit etmek amacıyla yurtiçinde ve yurtdışında pek çok araştırma yapılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, baba mesleği ve eğitim düzeyi, anne eğitim düzeyi, aile geliri gibi sosyoekonomik öğelerle, lisenin niteliği ve bulunduğu bölge, adayların lise ortalaması, dersane ve özel kurslara devam etmeleri gibi öğeler üniversiteye girme başarısını önemli ölçüde etkilemektedir.

Eğitim sosyolojisi, öğrencilerin eğitimsel başarılarının temel belirleyicisi olarak farklı yaklaşımlar öne sürmektedir: Bir yaklaşım, okul girdilerinin niteliksel ve niceliksel özelliklerinin öğrenci başarısının temel belirleyicisi olduğunu, dolayısıyla daha yeterli kaynak ve imkânlara sahip okullara devam eden öğrencilerin başarı düzeylerinin, kaynak ve imkânları yetersiz okulların öğrencilerinin başarı düzeylerinden yüksek olacağını varsaymaktadır (Parsons 1953, Sorokin 1959, Treiman 1970). Bir başka yaklaşım ise, okulun niteliksel ve niceliksel özelliklerinin öğrencilerin eğitimsel başarıları üzerine önemli etkilerinin olmadığını, öğrenci başarısının okul dışı ailesel ve diğer toplumsal etkenlerce belirlendiğini öne sürmektedir (Coleman et al. 1966, Jencks et al. 1972, Bowles ve Gintis 1976).

Morrison ve McIntyre (1961) çalışmasına göre, babanın ve annenin eğitim düzeyi ve mesleği, çocuklarının eğitimsel başarılarını ve planlarını olumlu yönde, ailenin büyüklüğü ise olumsuz yönde etkilemektedir.

Blau ve Duncan (1976) araştırmasına göre, erkek öğrencilerin eğitim düzeyleri ile babalarının meslek ve eğitimleri arasında yüksek bir ilişki vardır. Özellikle, erkek öğrencilerin meslekteki başarısı ve toplumsal konumu, babalarının mesleği ve eğitimiyle yakından ilişkilidir.

Son yıllarda yapılan bir çalışmada ise Stricker ve Rock (2002) öğrencilerin GRE (Amerika'da üniversiteye kabul için gerekli olan uluslararası bir sınav) performanslarıyla, özgeçmiş nitelikleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre, adayların yaş, cinsiyet, coğrafi bölge ve ebeveynlerinin eğitimiyle GRE başarısı arasında yakın bir ilişki olduğu saptanmıştır. Bu değişkenler arasında, ebeveynlerin eğitim düzeyinin GRE başarısını belirlemede en önemli etken olduğu belirlenmiştir.

Türkiye'de yapılan araştırmalara bakıldığında ise Köse (1990) "Ailenin sosyoekonomik durumu, lise özellikleri ve üniversite sınavlarına hazırlanma kurslarının eğitimsel başarı üzerine etkileri" ni 1988 Öğrenci Yerleştirme Sınavı (ÖYS) sonuçlarını esas alarak incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre, ailenin sosyoekonomik konumunun, sınav başarısını belirlemede etkili değişken (korelasyon sabiti 0.64) olduğu saptanmıştır. Bunun yanı sıra öğrencinin dershaneye devam etmesi ile eğitimsel başarıları arasında da yüksek ilişki olduğu bulunmuştur (korelasyon sabiti 0.61). Fakat, sınıf mevcudu, öğretmen öğrenci oranı, öğretmenin iş deneyimi ve öğretmene göre okulun olanakları gibi lise özellikleri ile öğrencilerin eğitimsel başarıları arasında ise düşük bir ilişki vardır. Öğrencinin eğitimsel başarısıyla en çok ilişkili görülen okul özelliği, öğretmen-öğrenci oranıdır (korelasyon sabiti -0.43), en az ilişkili görülen okul özelliği ise öğretmen iş deneyimidir (korelasyon sabiti 0.07).

Karaman'ın (2001) "Ortaöğretim başarı ölçütleriyle Öğrenci Seçme Sınavı (ÖSS) puanları arasındaki ilişki" başlıklı araştırmasında, orta-öğretim mezuniyet not ortalaması ve ÖSS puanları arasında anlamlı bir ilişki olduğu vurgulanmıştır; mezuniyet not ortalaması arttıkça ÖSS puanı artmaktadır. Ayrıca, araştırma sonuçlarına göre, öğrencilerin lisede seçtikleri kollar, ortaöğretim başarısını ve ÖSS başarısını etkilemektedir. Fen kolu öğrencileri, en yüksek ortaöğretim başarı ortalaması ve ÖSS puanı ortalamasına sahiptir. Fen kolunu Türkçe-Matematik ve Sosyal kolları takip etmektedir. Fen Liseleri orta öğretim ortalaması ve ÖSS puanları açısından en başarılı okul türüdür.

Özgiiven'in (1975) "Eğitsel ve sosyoekonomik faktörler açısından üniversiteye giriş sorunu" konulu araştırmasına göre lisenin niteliği ve adayın lise başarısı ile öğrencinin üniversiteye giriş sınavı başarısı arasında olumlu bir ilişki vardır. Ayrıca, öğrencinin bulunduğu şehrin ekonomik düzeyi ve kültür seviyesi de adayların üniversite giriş sınavındaki başarısını etkilemektedir.

Çavdar, Tünay ve Yurtseven (1976) tarafından DPT'ye sunulan "Yükseköğrenime başvuran öğrenciler" konulu çalışma raporunda ise adayların üniversite başarısını belirlemede, adayın bulunduğu bölge ve şehir, cinsiyet, baba mesleği, aile geliri ve okul türü gibi öğelerin önemli olduğunu vurgulamışlardır.

Bu çalışmanın amacı, 2001-2002 ÖSS sınav sonuçlarına göre illerin, bölgelerin ve okul türlerinin ülke genelindeki ÖSS başarısını adayların lisans, ön lisans ve açıköğretim fakültesi programlarına yerleşme oranlarına göre analiz etmektir. Çalışmada elde edilen sonuçlar, kültür ve gelişmişlik düzeyi dolayısıyla ailenin eğitim düzeyi ve geliri yüksek il ve bölgelerde bulunan Fen Lisesi, Anadolu Lisesi gibi nitelikleri yüksek okullara devam eden adayların, üniversite seçme ve yerleştirme sınavında en yüksek başarıyı gösterdiklerini doğrulamaktadır.

Yöntem

Bu çalışmada kullanılan iller ve okul türlerine ait veriler, ÖSYM internet sayfasından elde edilmiştir. Excel programı, verilerdeki gerekli düzenlemeleri ve hesaplamaları yapmak için kullanılmıştır. Analiz kolaylığı sağlamak amacıyla okul türleri için olan veriler iki ayrı gruba ayrılmıştır (Tablo 1 ve 2). Grup 1:

Lise, Yabancı Dil Ağırlıklı Lise, Özel Lise, Anadolu Lisesi, Fen Lisesi ve Özel Fen Lise'sini içermektedir; Grup 2: Meslek ve Teknik Liseler ile diğer lise türlerini kapsamaktadır.

Sınavı geçerli olan aday sayısı ilden ile büyük değişimler gösterdiği için il ve bölgesel değerlendirmelerde lisans programlarına yerleşen adayların sayılarını karşılaştırmak yerine, göreceli başarıyı gösteren bir ölçüt yöntemi kullanılmıştır. Buna göre, herhangi bir ilin başarısını bulabilmek için öncelikle o ilde lisans programını kazanan adayların ülke genelinde lisans programını kazanan tüm adayların sayısına oranı bulunmuş daha sonra o ilde sınavı geçerli aday sayısının ülke genelindeki tüm sınavı geçerli aday sayısına oranı hesaplanmıştır. Bu iki oran birbirine oranlandığında ise o ilin Türkiye genelindeki göreceli başarısı elde edilmektedir. Oranın sonucunun 1'den büyük olması, o ilin tüm iller göz önüne alındığında, başarısının Türkiye

Tablo 1
2002-ÖSS'de Okul Türlerine Göre Başvuran ve Yerleşen Aday Sayıları

OKUL TÜRÜ	Başvuran Aday Sayısı		Lisans Aday Sayısı		ÖSS Aday Sayısı		Sınavsız Aday Sayısı		AÖF Aday Sayısı		Toplam Aday Sayısı	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Lise	697715	65152	9,3	235	0,0	0	0,0	86453	12,4	151840	21,8	
Y.Dil Ağırlıklı Lise	78441	26677	34,0	19	0,0	0	0,0	4523	5,8	31219	39,8	
Özel Lise	7813	2057	26,3	7	0,1	0	0,0	1032	13,2	3096	39,6	
Anadolu Lisesi	83973	38034	45,3	26	0,0	0	0,0	3174	3,8	41234	49,1	
Y.Dille Öğretim Yapan Özel Lise	20280	7818	38,6	23	0,1	0	0,0	2229	11,0	10070	49,7	
Fen Lisesi	4086	2807	68,7	1	0,0	0	0,0	41	1,0	2849	69,7	
Özel Fen Lisesi	2412	1405	58,3	0	0,0	0	0,0	55	2,3	1460	60,5	
Askeri Lise	629	107	17,0	0	0,0	0	0,0	71	11,3	178	28,3	
Akşam Lisesi	548	0	0,0	0	0,0	0	0,0	92	16,8	92	16,8	
Özel Akşam Lisesi	2856	59	2,1	0	0,0	0	0,0	604	21,1	663	23,2	
Polis Koleji	281	56	19,9	0	0,0	0	0,0	21	7,5	77	27,4	
Açıköğretim Lisesi	39828	1504	3,8	5	0,0	2219	5,6	7983	20,0	11711	29,4	
Çok Programlı Lise	67377	2850	4,2	17	0,0	10974	16,3	4403	6,5	18244	27,1	
Güzel Sanatlar Lisesi	1209	32	2,6	1	0,1	0	0,0	40	3,3	73	6,0	
Öğretmen Lisesi	15788	6689	42,4	1	0,0	0	0,0	1204	7,6	7894	50,0	
İmam Hatip Lisesi	117740	3282	2,8	45	0,0	1	0,0	54650	46,4	57978	49,2	
Ticaret Meslek Lisesi	191262	1058	0,6	9	0,0	42049	22,0	52946	27,7	96062	50,2	
Teknik Lise	24540	1463	6,0	0	0,0	6421	26,2	2589	10,6	10473	42,7	
Endüstri Meslek Lisesi	275021	4417	1,6	19	0,0	68620	25,0	15745	5,7	88801	32,3	
Kız Meslek Lisesi	86147	2027	2,4	8	0,0	14443	16,8	8008	9,3	24486	28,4	
Sağlık Meslek Lisesi	78843	1064	1,3	12	0,0	7745	9,8	34098	43,2	42919	54,4	
Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi	10504	1062	10,1	1	0,0	3805	36,2	1329	12,7	6197	59,0	
Sekreterlik Meslek Lisesi	620	15	2,4	0	0,0	188	30,3	150	24,2	353	56,9	
Astsubay Hazırlama Okulu	4736	12	0,3	0	0,0	0	0,0	2398	50,6	2410	50,9	
Diğer Meslek Liseleri	6184	187	3,0	1	0,0	1999	32,3	1323	21,4	3510	56,8	
Diğer	81	0	0,0	0	0,0	0	0,0	9	11,1	9	11,1	
Okul Türü Belirsiz	3950	1	0,0	0	0,0	1	0,0	225	5,7	227	5,7	
TOPLAM	1822864	169835	9,3	430	0,0	158465	8,7	285395	15,7	614125	33,7	

Tablo 2
2001- ÖSS'de Okul Türlerine Göre Sınavı Geçerli ve Yerleşen Aday Sayıları

OKUL TÜRÜ	Sınavı Geçerli		Lisans		Ön Lisans		AÖF		Toplam	
	Aday Sayısı	Aday Sayısı	%	Aday Sayısı	%	Aday Sayısı	%	Aday Sayısı	%	
Lise	658102	70563	10,7	42771	6,5	79313	12,1	192647	29,3	
Y Dil Ağırlıklı Lise	70484	30575	43,4	3075	4,4	2574	3,7	36224	51,4	
Özel Lise	7096	2179	30,7	484	6,8	797	11,2	3460	48,8	
Anadolu Lisesi	42425	22722	53,6	1067	2,5	1726	4,1	25515	60,1	
Y Dille Öğretim Yapan Özel Lise	17283	7827	45,3	1043	6	1656	9,6	10526	60,9	
Fen Lisesi	3451	2509	72,7	16	0,5	19	0,6	2544	73,7	
Özel Fen Lisesi	1861	1173	63	35	1,9	37	2	1245	66,9	
Askeri Lise	533	160	30	4	0,8	76	14,3	240	45	
Akşam Lisesi	627	12	1,9	11	1,8	142	22,6	165	26,3	
Özel Akşam Lisesi	3699	73	2	129	3,5	1000	27	1202	32,5	
Açık Öğretim Lisesi	30011	1693	5,6	1473	4,9	6938	23,1	10104	33,7	
Çok Programlı Lise	48509	2325	4,8	4143	8,5	2486	5,1	8954	18,5	
Güzel Sanatlar Lisesi	961	60	6,2	18	1,9	30	3,1	108	11,2	
Öğretmen Lisesi	13121	5951	45,4	260	2	1217	9,3	7428	56,6	
İmam Hatip Lisesi	85653	4078	4,8	12202	14,2	14725	17,2	31005	36,2	
Ticaret Meslek Lisesi	127646	955	0,7	17918	14	17915	14	36788	28,8	
Teknik Lise	19549	1568	8	3968	20,3	2686	13,7	8222	42,1	
Endüstri Meslek Lisesi	177585	4630	2,6	18143	10,2	18338	10,3	41111	23,2	
Kız Meslek Lisesi	59536	2149	3,6	4174	7	12572	21,1	18895	31,7	
Sağlık Meslek Lisesi	33128	1231	3,7	5279	15,9	5590	16,9	12100	36,5	
Otelecilik ve Turizm Meslek Lisesi	8062	1117	13,9	734	9,1	974	12,1	2825	35	
Sekreterlik Meslek Lisesi	474	24	5,1	145	30,6	77	16,2	246	51,9	
Astsubay Hazırlama Okulu	3075	16	0,5	40	1,3	1896	61,7	1952	63,5	
Diğer Meslek Liseleri	4547	189	4,2	1215	26,7	706	15,5	2110	46,4	
Okul Türü Belirsiz	1496	4	0,3	12	0,8	281	18,8	297	19,9	
TOPLAM	1418914	163783	11,5	118359	8,3	173771	12,2	455913	32,1	

ortalamasından iyi olduğunu, 1'den küçük olması ise ilin başarısının Türkiye ortalamasından düşük olduğunu göstermektedir. Bu şekilde elde edilen başarı indeksi, ilin büyüklüğü/ küçüklüğünden kaynaklanan, ildeki lisans programlarını kazanan aday sayısının mutlak olarak fazla/az olmasının başarıyla ilişkilendirilmesini engellemektedir.

Örnek olarak, Afyon ve Kütahya'dan 2001 yılında lisans programlarına kabul edilen öğrenci sayılarını ele alındığında, sınavı geçerli adaylardan (Afyon 11,461;

Kütahya 10,325) Afyon'da 1,252, Kütahya'da 1,202'si bir lisans programını kazanmıştır. Lisans programı kazanan adayların sınavı geçerli adaylara oranına bakılarak bir değerlendirme yapılması durumunda, Kütahya'daki öğrencilerin lisansa kabul başarısının daha yüksek olduğu ortaya çıkmaktadır (Kütahya % 11,6, Afyon % 10,9). Bu değerlendirme yöntemi, karşılaştırılan iller açısından geçerli bir sonuç verirken, bu illerin başarı durumlarının ülkedeki diğer illere göre nasıl olduğu hakkında bir bilgi sağlayamamaktadır. Bu çalışmada kullanılan göreceli başarı yöntemi, bu zayıflığı ortadan kaldırmaktadır (Afyon için 0,94, Kütahya için 1,01). Bu bağlamda, göreceli analiz sonuçları sadece, Kütahya ilinin başarısının Afyon İli'nden daha yüksek olduğunu göstermekle kalmayıp, Kütahya İli'nin başarısının Türkiye ortalaması düzeyinde, Afyon İli'nin başarısının ise Türkiye ortalamasının altında gerçekleştiğini de göstermektedir.

$$\text{ilin göreceli başarı} = \frac{\frac{\text{ildeki lisans programlarını kazanan aday sayısı}}{\text{ülke genelinde lisans programlarını kazanan aday sayısı}}}{\frac{\text{ildeki sınavı geçerli aday sayısı}}{\text{ülke genelinde sınavı geçerli aday sayısı}}}$$

Bulgular

ÖSYM internet sayfasındaki verilerin yıllara göre değişik formatlarda açıklanması ve 2001-2002 ÖSS sonuç formatlarının aynı olmasından dolayı çalışmanın analizleri sadece 2001 ve 2002 ÖSS sonuçlarını kapsamaktadır.

Okul Türlerine Göre Ülke Ölçeğinde Başarı

Lisans programlarına kabul edilen adaylar göz önüne alındığında, her iki yılda da Fen lisesi kökenli adayların en yüksek başarıyı (ortalama %70) gösterdiği görülmektedir. Fen Lisesi'ni %10 farkla Özel Fen Lisesi, %20 farkla Anadolu Lisesi adayları izlemektedir. Grup 1 okulları içerisinde Genel Lise kökenli adaylar en düşük düzeydeki başarıyı göstermektedir. Sonuçlar her iki yıl için ayrı ayrı değerlendirildiğinde ise, 2002 yılında adayların lisans programlarına kabul başarısında bir düşüş olduğu gözlenmektedir. En fazla düşüş %9 ile Yabancı Dil Ağırlıklı Lise adaylarında ve %8 ile Anadolu Liselerinden adaylarda gözlenmiştir. 2002 yılında Meslek ve Teknik Lise öğrencilerine sınavsız ön lisans programlarını geçiş hakkı tanınması nedeniyle ön lisans programlarını bu okul mezunları yerleşmiş, dolayısıyla da Grup 1'deki adayların ön lisans programlarına kabulünde bir düşüş olduğu görülmüştür. Bu durum, Grup 1 okul türündeki adayların AÖF programlarına yerleşme yüzdelerini artırmıştır. Aynı şekilde, Grup 2 okul türü adaylarının da lisans programlarını kazanmalarında 2002 yılında bir düşüş gözlenmiştir. En fazla düşüş %3.8 ile Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi'nden adaylarda ve %3.2 ile Öğretmen Lisesi'nden adaylarda gözlenmektedir. Öğretmen Liseleri, bu düşüşe rağmen ortalama %43 ile lisans programlarına girmede Grup 2 okulları içerisinde en yüksek başarıya sahiptir. Bu başarı, Anadolu Lisesi öğrencilerinin Lisans başarısına yakın ve Yabancı Dil Ağırlıklı Liselerin lisans programlarına girebilme başarısından daha yüksektir (Tablo 1 ve 2). Bu durum, Öğretmen Liseleri'nden sınava katılan adayların puanlamada uygulanan katsayılardan dolayı genelde eğitim fakültelerinden bölümleri tercih etmelerinden kaynaklanmaktadır.

Adayların ön lisans programlarına yerleşme yüzdeleri değerlendirildiğinde ise, Grup 2 okullarından adayların bu programlara girme yüzdelerinin arttığı görülmüştür.

Ön lisans programları kayıtlarına göre Otelcilik ve Turizm Meslek Liselerinden adaylar % 36 ile ilk sırada, Endüstri Meslek Liseleri'nden adaylar % 25 ile ikinci sırada yer almıştır. 2002'de ön lisans programlarına girme yüzde artışları incelendiğinde, Otelcilik ve Turizm Meslek lisesi % 25, Endüstri Meslek Lisesi % 15, Kız Meslek Lisesi adayları ise % 9'luk bir artış göstermiştir. Sağlık Meslek Lisesi ve İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin ön lisans programlarına yerleşmelerinde ise bir düşüş olduğu görülmektedir.

Adayların AÖF programlarına yerleşme yüzdeleri değerlendirildiğinde, 2002'de İmam Hatip Lisesi adayları %17' Den %46' ya, Ticaret Meslek Lisesi adayları %14' ten %27' ye bir artış sergilemiştir. Fakat, Aclubay Hazırlama Okulu ve Kız Meslek Liselerinden adayların AÖF kayıtlarında 2002 yılında yaklaşık %11 lik bir düşüş olduğu gözlenmiştir.

İllerin Ülke Ölçeğinde Başarı Karşılaştırması

İllere göre lisans programlarına girme oranları değerlendirildiğinde, 2002 ÖSS'de en başarılı iller sırasıyla Antalya, Ankara, İzmir, Aydın ve Zonguldak, en başarısız iller ise Ardahan ve Hakkâri olmuştur. 2001 yılı lisans programlarına girme oranlarında ise en fazla başarıyı sırasıyla Kilis, Ankara, İzmir, Antalya ve Aydın'dan katılan adaylar göstermişken, en düşük başarıyı yine Ardahan ve Hakkâri'den giren adaylar göstermiştir (Tablo 3).

2002 ÖSS'de ön lisans programlarına yerleşme oranlarına göre en yüksek başarıyı Bilecik, Düzce, Kocaeli ve Tekirdağ'dan sınava giren adaylar gösterirken, en düşük başarıyı Mardin ve Adıyaman'dan sınava giren adaylar sergilemiştir. 2001 ÖSS'de ise ön lisans programlarındaki en yüksek başarı oranına Kocaeli, Tekirdağ, Düzce ve Yalova'dan sınava giren adaylar sahipken, en düşük başarı oranı Mardin ve Şırnak'tan sınava giren adaylarda görülmüştür.

Adayların AÖF programlarına yerleşme oranları değerlendirildiğinde ise 2002 yılında Çankırı, Kastamonu, Sinop, Gümüşhane illeri en yüksek yerleşme oranına sahipken, Adıyaman ve Şırnak illeri en düşük orana sahiptir. 2001 yılında ise en yüksek orana Çankırı, Eskişehir, Ankara, Balıkesir, en düşük orana ise Adıyaman ve Diyarbakır sahip olmuştur.

Tablo 3

Sınavı Geçerli Aday Sayısına Göre Bir Yükseköğretim Programına Yerleşen Aday Yüzdeleri

	2002					2001			
	Lisans %	Ön Lisans ÖSS %	Ön Lisans Sınavsız %	ΛÖF %	Toplam %	Lisans %	Ön Lisans %	ΛÖF %	Toplam %
Adana	10,89	0,01	7,90	12,29	31,10	11,53	7,06	8,32	26,90
Antalya	14,58	0,04	8,79	17,58	40,99	13,92	8,55	12,63	35,11
Burdur	11,35	0,00	11,45	20,67	43,46	10,72	7,57	12,48	30,77
Hatay	11,18	0,01	5,22	11,59	28,01	11,11	6,40	8,45	25,95
Isparta	12,28	0,04	14,35	21,92	48,60	12,87	8,30	12,34	33,50
K.Maraş	10,49	0,01	10,18	14,14	34,82	10,83	7,34	7,71	25,87
Kilis	12,80	0,00	8,45	16,82	38,08	14,90	6,87	10,60	32,37
Mersin	12,05	0,02	8,55	12,95	33,57	12,81	8,25	8,74	29,80
Osmaniye	8,95	0,03	5,62	11,68	26,28	9,45	6,07	7,58	23,11
Toplam	11,56	0,02	8,14	13,84	33,55	11,9	7,4	9,2	28,5
Ağrı	7,70	0,02	6,94	29,48	44,15	7,63	5,23	9,72	22,59
Ardahan	6,71	0,00	7,36	16,99	31,06	5,60	6,40	9,00	21,00
Bingöl	9,98	0,03	6,79	25,04	41,84	8,36	5,47	8,77	22,59
Bitlis	8,54	0,00	10,38	19,01	37,93	6,53	4,98	8,25	19,76
Elazığ	10,29	0,03	5,70	15,41	31,43	11,24	5,91	8,21	25,35
Erzincan	11,15	0,00	11,92	21,20	44,27	10,55	7,65	10,41	28,62
Erzurum	9,27	0,05	11,12	24,66	45,10	8,84	6,35	11,23	26,41
Hakkari	5,73	0,00	11,54	24,43	41,70	4,15	3,31	6,62	14,09
İğdır	8,86	0,03	7,14	13,12	29,15	10,01	5,58	7,10	22,69
Kars	8,26	0,02	9,58	23,68	41,54	8,64	6,73	9,41	24,78
Malatya	9,73	0,03	5,17	13,20	28,14	10,35	5,69	8,67	24,71
Muş	8,99	0,03	10,18	21,11	40,31	8,42	4,56	9,17	22,15
Şırnak	7,83	0,04	4,00	9,09	20,97	7,91	2,07	7,66	17,64
Tunceli	7,92	0,07	6,30	11,50	25,79	7,83	6,05	8,47	22,35
Van	10,24	0,02	8,44	19,53	38,23	10,35	5,35	7,04	22,74
Toplam	9,38	0,03	7,78	18,54	35,72	9,4	5,8	8,9	24,1
Afyon	10,64	0,02	15,11	23,66	49,43	10,92	9,14	13,24	33,30
Aydın	13,25	0,03	9,71	17,15	40,13	13,58	9,43	11,87	34,88
Denizli	12,41	0,04	11,21	18,23	41,89	13,60	8,65	10,92	33,17
İzmir	13,50	0,05	12,79	18,62	44,96	14,05	10,15	14,98	39,18
Kütahya	10,73	0,02	14,34	23,27	48,36	11,64	8,94	14,01	34,60
Manisa	11,67	0,02	12,51	20,05	44,24	11,28	9,88	11,08	32,23
Muğla	12,79	0,03	11,31	19,08	43,22	13,39	8,83	12,70	34,91
Uşak	12,39	0,01	9,11	19,42	40,94	12,63	8,98	11,92	33,52
Toplam	12,68	0,04	12,27	19,28	44,27	13,2	9,6	13,3	36,1
Adıyaman	8,87	0,01	2,93	10,71	22,52	9,35	4,53	6,48	20,36
Batman	9,99	0,00	3,96	12,49	26,43	10,81	3,72	7,26	21,78
Diyarbakır	9,61	0,01	3,94	12,56	26,12	9,57	3,33	6,27	19,18
Gaziantep	10,23	0,01	7,83	12,38	30,46	10,69	7,05	9,39	27,13
Mardin	9,19	0,00	3,93	12,91	26,03	8,64	3,12	7,23	18,99
Siirt	10,13	0,00	6,06	25,12	41,31	10,83	3,26	9,03	23,12
Şanlıurfa	9,21	0,01	5,78	12,55	27,56	10,64	5,52	7,23	23,39
Toplam	9,6	0,01	5,06	12,68	27,35	10,0	4,7	7,4	22,2

Tablo 3 Devamı

Aksaray	12,16	0,10	7,70	15,29	35,25	13,53	7,35	9,21	30,09
Ankara	13,93	0,04	9,06	21,78	44,80	14,37	7,17	15,23	36,77
Çankırı	8,72	0,00	15,75	37,21	61,68	8,36	8,19	22,75	39,31
Eskişehir	11,82	0,05	12,46	22,13	46,46	12,48	7,86	17,82	38,16
Karaman	10,52	0,02	9,66	21,35	41,56	9,81	10,24	11,80	31,86
Kayseri	11,47	0,03	8,71	16,67	36,88	11,78	8,28	10,41	30,47
Kırıkkale	10,33	0,02	11,51	20,44	42,30	10,34	7,55	11,96	29,85
Kırşehir	11,33	0,00	8,54	18,54	38,40	11,77	6,53	9,12	27,42
Konya	12,13	0,03	9,85	20,42	42,43	12,91	8,20	12,45	33,56
Nevşehir	11,69	0,00	8,81	19,59	40,09	12,90	8,34	11,78	33,03
Niğde	10,76	0,02	10,53	17,94	39,24	10,19	7,62	9,78	27,59
Sivas	10,00	0,03	11,04	18,30	39,37	9,86	9,18	10,64	29,68
Yozgat	9,01	0,01	11,48	25,67	46,17	7,74	8,29	11,46	27,49
Toplam	12,38	0,03	9,76	20,84	43,01	12,7	7,7	13,6	34,0
Amasya	9,19	0,01	11,79	25,05	46,03	8,57	8,85	12,23	29,65
Artvin	7,33	0,02	14,09	28,34	49,77	6,82	9,07	9,83	25,73
Bartın	9,96	0,03	15,37	17,98	43,34	10,86	10,16	10,19	31,21
Bayburt	8,92	0,00	16,68	29,93	55,53	8,82	7,18	10,71	26,71
Bolu	9,11	0,05	16,42	28,11	53,69	8,99	9,63	12,64	31,26
Çorum	11,84	0,04	6,56	20,50	38,94	12,19	8,27	12,54	33,00
Düzce	8,74	0,06	19,71	23,58	52,08	7,30	11,34	12,83	31,47
Giresun	8,76	0,03	13,89	27,51	50,19	8,33	9,84	10,12	28,29
Gümüşhane	9,88	0,00	15,36	30,22	55,46	8,53	7,80	10,21	26,54
Karabük	11,47	0,00	11,05	18,47	40,99	12,68	10,67	12,32	35,67
Kastamonu	9,46	0,02	13,39	35,84	58,70	10,56	8,96	14,64	34,16
Ordu	9,65	0,03	10,42	27,41	47,51	9,34	9,28	10,56	29,19
Rize	7,89	0,00	17,77	25,51	51,18	8,08	9,87	10,67	28,62
Samsun	11,16	0,03	9,33	18,60	39,12	11,07	8,43	10,26	29,75
Sinop	11,32	0,00	14,59	30,62	56,53	10,42	8,70	13,87	32,99
Tokat	10,30	0,02	11,68	24,49	46,50	10,07	9,61	10,71	30,40
Trabzon	10,73	0,04	9,72	22,87	43,36	10,88	7,87	10,35	29,11
Zonguldak	12,89	0,01	14,34	16,66	43,91	12,34	9,35	11,83	33,51
Toplam	10,32	0,02	12,01	23,42	45,78	10,2	9,0	11,2	30,4
Balıkesir	11,29	0,05	11,37	23,19	45,90	11,58	10,03	15,97	37,58
Bilecik	10,31	0,11	21,99	24,10	56,50	9,25	9,52	12,99	31,76
Bursa	12,28	0,03	17,87	17,99	48,17	12,34	10,69	14,15	37,17
Çanakkale	11,59	0,03	13,84	20,52	45,97	11,70	10,44	13,40	35,54
Edirne	11,70	0,03	14,41	20,28	46,42	11,10	8,55	14,15	33,81
İstanbul	12,03	0,04	12,35	22,32	46,74	11,88	10,10	16,73	38,72
Kırklareli	12,81	0,01	17,16	19,04	49,03	12,74	10,69	14,44	37,87
Kocaeli	10,06	0,02	18,23	16,53	44,84	9,29	12,54	12,22	34,05
Sakarya	9,23	0,02	16,61	21,71	47,58	7,94	9,74	12,45	30,13
Tekirdağ	11,87	0,03	18,76	16,68	47,34	11,62	11,51	13,14	36,27
Yalova	11,34	0,00	14,23	16,09	41,67	10,25	11,07	14,38	35,71
Toplam	11,73	0,04	14,01	21,05	46,82	11,5	10,4	15,5	37,4

Analiz sonuçlarından da anlaşıldığı gibi, lisans programlarına girmede Ankara, İzmir, Aydın ve Antalya illeri; ön lisans programlarına girmede Düzce, Tekirdağ ve Kocaeli illeri her iki yılda ülke genelindeki en başarılı illerdir. AÖF programlarına göre bir değerlendirme yapıldığında ise bazı illerin sıralaması değişmekle birlikte Çankırı İli her iki yılda da ülke genelinde en yüksek yerleşme oranına sahip il olmuştur.

Bölgelerin Ülke Ölçeğinde Başarı Karşılaştırması

Adayların lisans programlarına yerleşme oranları bölgesel olarak karşılaştırıldığı zaman, her iki yılda da Ege Bölgesi'nden adayların en yüksek başarı oranına sahip olduğu, bunu sırasıyla İç Anadolu, Marmara, Akdeniz, Karadeniz, Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu'dan adayların izlediği gözlenmektedir (Tablo 3).

Ön lisans programlarına girme oranlarına bakıldığında, her iki yılda da Marmara bölgesi adaylarının en yüksek başarıya sahip olduğu, bunu sırasıyla Ege, Karadeniz, İç Anadolu, Akdeniz, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinden adayların izlediği görülmektedir.

AÖF' ye kabul oranları göz önüne alındığında ise 2002 yılında Karadeniz bölgesinden adayların en yüksek yerleşme oranına sahip oldukları, bunu sırasıyla Marmara, İç Anadolu, Ege, Güneydoğu Anadolu, Akdeniz ve Doğu Anadolu Bölgeleri'nden adayların izlediği görülmektedir. 2001 yılında ise AÖF programlarına girmede en yüksek orana Marmara Bölgesinden adaylar sahiptir bunu sırasıyla İç Anadolu, Ege, Karadeniz, Akdeniz, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nden adaylar izlemektedir. Genel olarak, adayların AÖF programlarına yerleşme yüzdelerinde 2002 yılında % 4 - % 12 oranında artış olduğu görülmektedir.

Göreceli lisans başarıları ülke genelinde değerlendirildiğinde ise, her iki yılda da sınava Doğu Anadolu, Güneydoğu Anadolu ve Karadeniz Bölgesinden giren adayların başarılarının ülke ortalama başarı düzeyinden daha düşük, Akdeniz ve Marmara Bölgesi'nden giren adayların başarılarının ülke ortalama başarısı civarında, İç Anadolu ve Ege bölgelerinden giren adayların başarılarının ise ülke ortalama başarısından daha yüksek olduğu ortaya çıkmaktadır. Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinden adaylarının lisansa kabul başarısı ülke ortalama başarısının ancak %80-%85'i düzeyindedir. Göreceli bölgesel başarı 2001 yılı için

Doğu Anadolu 0.81, Güneydoğu Anadolu 0.86; 2002 yılı için Doğu 0.82, Güneydoğu Anadolu 0.84' tür (Tablo 4).

Bölgelerin iller bazında göreceli lisans başarılarına göre değerlendirmesinde ise şu sonuçlar ortaya çıkmaktadır (Tablo 4):

- Akdeniz Bölgesi'nde her iki yılda da lisans programlarına girmede Kilis, Antalya, Isparta ve Mersin'den adayların bölge ve ülke başarı ortalamasının üzerinde başarı grafiği sergilediği, Osmaniye'den adayların ise en düşük bölge başarı ortalamasına sahip olduğu görülmüştür.
- Doğu Anadolu Bölgesi'nde her iki yılda da Elazığ, Erzincan, Van ve Malatya illerinden adayların bölge ortalamasının üzerinde fakat ülke ortalamasının altında, Hakkâri ve Ardahan'dan adayların ise en düşük bölge ortalamasına sahip olduğu görülmüştür.
- Ege Bölgesi'nde her iki yılda da İzmir, Aydın ve Muğla'nın bölge ve ülke ortalamasının üzerinde, Afyon'un ise bölge başarı ortalamasına göre en düşük başarı grafiğini sergilediği görülmüştür.
- Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde ise her iki yılda da Siirt, Batman ve Gaziantep Bölge başarı ortalamasının üzerinde, fakat ülke başarı ortalamasının altında, Adıyaman ve Mardin'nin ise en düşük başarı ortalamasına sahip olduğu görülmüştür.
- İç Anadolu Bölgesinde sadece Ankara ili'nden adayların her iki yılda da bölge başarı ortalamasının üzerinde kaldığı, 2001 yılında bölge ortalamasının üzerinde başarı grafiği sergileyen Aksaray, Konya ve Nevşehir'in 2002 yılında bölge başarı ortalamasının altında bir grafik sergilediği, fakat bunun ülke ortalamasının üzerinde olduğu, Çankırı ve Yozgat'ın ise Bölgenin en düşük başarı oranlarına sahip iller olduğu görülmüştür.
- Karadeniz bölgesi değerlendirildiğinde ise her iki yılda da Karabük, Zonguldak, Çorum, Sinop, Samsun ve Trabzon'un bölge başarı ortalamasının üzerinde, Artvin, Rize ve Düzce'nin bölge ortalamasının altında bir grafik sergiledikleri görülmektedir. Bölge başarı ortalamasının üzerinde olan illerden sadece Karabük, Zonguldak ve Çorum ülke başarısının üzerinde bir grafik sergilemektedir.

Tablo 4
İllerin ve Bölgelerin Göreceli Başarı Puanları¹

İller ve Bölgelerin Göreceli Başarıları (2001 yılı)		İller ve Bölgelerin Göreceli Başarıları (2002 yılı)	
0,82	Osmaniye	0,78	Osmaniye
0,93	Burdur	0,92	K.maraş
0,94	K.maraş	0,95	Adana
0,96	Hatay	0,98	Hatay
1,00	Adana	0,99	Burdur
1,03	Bölgesel (Akdeniz)	1,01	Bölgesel (Akdeniz)
1,11	İçel	1,05	Mersin
1,11	Isparta	1,07	Isparta
1,20	Antalya	1,12	Kilis
1,29	Kilis	1,28	Antalya
0,36	Hakkâri	0,50	Hakkari
0,48	Ardahan	0,59	Ardahan
0,57	Bitlis	0,67	Ağrı
0,66	Ağrı	0,69	Şırnak
0,68	Tunceli	0,69	Tunceli
0,68	Şırnak	0,72	Kars
0,72	Bingöl	0,75	Bitlis
0,73	Muş	0,77	Iğdır
0,75	Kars	0,79	Muş
0,76	Erzurum	0,81	Erzurum
0,81	Bölgesel (Doğu)	0,82	Bölgesel (Doğu)
0,87	Iğdır	0,85	Malatya
0,89	Malatya	0,87	Bingöl
0,90	Van	0,90	Van
0,91	Erzincan	0,90	Elazığ
0,97	Elazığ	0,97	Erzincan
0,94	Afyon	0,91	Kastamonu
0,98	Manisa	0,93	Afyon
1,01	Kütahya	0,94	Kütahya
1,09	Uşak	1,02	Manisa
1,14	Bölgesel (Ege)	1,08	Uşak
1,16	Muğla	1,09	Denizli
1,17	Aydın	1,11	Bölgesel (Ege)
1,18	Denizli	1,12	Muğla
1,22	İzmir	1,16	Aydın
0,75	Mardin	0,81	Sakarya
0,81	Adıyaman	0,88	Kocaeli
0,83	Diyarbakır	0,90	Bilecik
0,86	Bölgesel (Güneydoğu)	0,89	Yalova
0,92	Şanlıurfa	0,96	Edirne
0,92	Gaziantep	1,00	Bölgesel (Marmara)
0,93	Batman	1,00	Tekirdağ
0,94	Siirt	1,01	Çanakkale
		1,03	Bölgesel (Güneydoğu)
		1,04	Bölgesel (Marmara)
		1,04	Tekirdağ
		1,05	İstanbul
		1,07	Bursa
		1,10	Kırklareli
		1,12	Kırklareli

¹Türkiye ortalaması = 1,00

- Marmara Bölgesi'nde her iki yılda da Kırklareli, Bursa, İstanbul ve Tekirdağ illerinin bölge ve ülke ortalamasının üzerinde, Sakarya İli'nin ise bölge ortalamasının en altında yer aldığı görülmüştür.

Sonuç ve Öneriler

Lisans programlarına girme yüzdeleri esas alınarak tüm okul türleri değerlendirildiğinde, en yüksek başarıya Fen lisesi kökenli adayların sahip olduğu, Grup 1 okulları içinde en düşük başarılı adayların Genel Lise öğrencileri olduğu görülmektedir. Anadolu Liseleri'nin ise lisans programlarına girmede gösterdiği başarının 2002'de %10 oranında düştüğü görülmektedir. Grup 2 okulları içinde, en yüksek başarıyı Öğretmen Lisesi kökenli adaylar sergilemektedir. Bu başarı, sınavda eğitim fakültelerine girmeleri için uygulanan teşvik edici katsayılarından kaynaklanmaktadır. İl ve bölgesel karşılaştırmalara bakıldığı zaman, batı bölgelerinden ve illerinden adayların doğu bölgelerine ve illerine göre lisans programlarına yerleşmede çok daha başarılı oldukları görülmektedir. Bu fark, temelde doğu bölgelerindeki yerleşim birimlerinin yapısı (küçük, fazla sayıda ve dağınık yerleşim biriminin öğrenim kalitesini etkilemesi), bu bölgelerdeki dershanelerin kalitesi, ailelerin çok çocuk sahibi olmaları, eğitim düzeyleri ve gelirleri gibi etmenlerin adayların sınav başarılarını olumsuz yönde etkilediği tezlerini doğrulamaktadır. Doğu bölgelerimizde gerek liseler, gerekse dershaneler ve diğer yatırımlar açısından eğitimde var olan bu okul ve öğretmen dengesizliğini gidermek için kamu ve özel kesimlerce çalışmalar yapılması gerekliliği açık bir şekilde görülmektedir. Ailelerin ise, eğitebilecekleri sayıda çocuk sahibi olmaları ve çocuk eğitimine gelirlerinin daha fazla bir bölümünü ayırma gayreti göstermeleri gerektiği de görülmektedir.

Bir bölgedeki ülke ortalamasının üzerindeki illerin sayısının bölge illerine oranı değerlendirildiği zaman, her iki yılda da Ege Bölgesi'ndeki illerin %75'nin ülke başarı ortalamasının üzerinde olduğu, İç Anadolu Bölgesi'ndeki illerin 2001 sınavında %54'nün ülke ortalamasının üzerinde olduğu görülürken 2002 sınavında bu oranın %38'e düştüğü, aynı şekilde Karadeniz bölgesi illerinin 2001 de %17'si ülke ortalamasının üzerinde kalırken 2002 yılında bu oranın 11%'e düştüğü görülmektedir. Akdeniz bölgesinde ise ülke ortalamasının üzerinde başarı grafiği sergileyen iller her iki yılda

da %44'te kalırken, Marmara Bölgesi'nde bu oran %36'dan %55'e çıkmıştır. Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu'da yer alan illerimizin ise her iki yılda da ülke başarı ortalamasının üzerine çıkamaması dikkat çekicidir.

Genel olarak bir değerlendirme yapıldığında ise, 2001 sınavında lisans başarıları üst sıralarda yer alan il, bölge ve okulların 2002 yılı başarı grafiğinde bir düşüş gözlenirken, en alt sıralarda yer alan illerden adayların lisans programlarına girme başarılarında en az %10' luk artışlar olduğu görülmektedir.

Sonuçlar, Çavdar, Tünay ve Yurtseven'in 1976 ÖYS sonuçlarına göre yaptıkları araştırmayla karşılaştırıldığında ise bölgesel değerlendirmedeki sıralamaların dikkate değer şekilde değiştiği görülmektedir. Sınav başarı ortalamaları sırasıyla Marmara, Ege ve İç Anadolu şeklindedir; İç Anadolu Bölgesi'nin başarısı ülke ortalamasındadır.

Daha öncede belirtildiği gibi çalışmadaki analiz sonuçları sadece 2001-2002 ÖSS verilerini kapsamaktadır. Bu durum, adayların ÖSS başarılarını sağlıklı bir şekilde izlemeyi ve genellemeler yapmayı kısıtlamaktadır. Fakat en başarılı ve en başarısız 10 ilin, her iki yılda da çok fazla değişmemesi, sınırlı yıllar için yapılan bu analizin belirli bir tutarlık sergileyebildiğini göstermektedir. Sonraki çalışmalarda verilerin daha fazla yılı kapsayacak şekilde zenginleştirilmesi, kategorilerin artırılması (belirli üniversiteleri ve bölümleri kazanan aday özelliklerinin de analiz edilmesi), bu çalışmada elde edilen illerin göreceli başarı indeksleri ile ilgili ilin kişi başı milli geliri ilişkilendirilerek ekonomik durumun ÖSS başarısına ve okul kategorilerine etkisinin analizi önerilebilir. Ayrıca, çalışmadaki başarı faktörü değişkenleri il, bölge ve okul türü bazında sınırlı kalmakta, adayların ailelerinin sosyoekonomik durumu, dershanelerin kalitesi gibi ÖSS başarısını büyük ölçüde etkileyen değişkenleri içermemektedir. Bu yönde yapılacak çalışmalar konuyu daha açıklığa kavuşturacaktır.

Kaynakça

- Blau P.M., Duncan O.D.,(1976). *The American Occupational Structure*, New York, Wiley.
- Bowles S., Gintis B., (1976). *Schooling in Capitalist America: Educational reform and the contradictions of economic life*, New York, Basic Book.

- Coleman at all. (1966). *Equality of Educational Opportunity*, Washington D.C., Office of Ed.
- Çavdar T., Tünay D., Yurtseven T. (1976). *Yükseköğrenime Başvuran Öğrenciler 1974-1975: Sosyoekonomik Çözümleme*, T.C. Devlet Planlama Teşkilatı, Ankara.
- Jencks at all. (1972). *Inequality: A reassessment of the effect of family and schooling in America*, New York, Basic Books.
- Köse R., (1990). Aile sosyoekonomik durumu, lise özellikleri ve üniversite sınavlarına hazırlanma kurslarının eğitimsel başarı üzerine etkileri, *Eğitim ve Bilim*, Vol 78, p 9-17.
- Karaman İ., (2001). *Ortaöğretim başarı ölçütleriyle Öğrenci Seçme Sınavı (ÖSS) puanları arasındaki ilişki*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Morrison A., McIntyre D. (1971). *Schools and Socialization*, Harmondsworth, Penguin Books.
- Özgüven İ.E. (1975). *Eğitimsel ve sosyoekonomik faktörler açısından üniversiteye giriş sorunu*, V. Bilim Kongresi, Ankara: TÜBİTAK Yayınları.
- Parsons T. (1953). *The Social System*, New York, Free Press.
- Retrieved December 16, 2003 (de indirildi) from the World Wide Web: www.osym.gov.tr/sayisal/2002osystablolar/tablo6.html, www.osym.gov.tr/sayisal/2002osystablolar/tablo7.html, www.osym.gov.tr/sayisal/2001tablolar/tablo3.html, www.osym.gov.tr/sayisal/2001tablolar/tablo4.html.
- Sorokin P. (1959). *Social and Cultural Mobility*, London, Free Press.
- Stricker L.T., Rock D.A. (1995). Examinee Background Characteristics and GRE General Test Performance, *Intelligence*, 21, p 49.
- Treiman D. (1970). *Social Stratification: Research and Theory*, New York: The Bobbs Merrill Comp. Inc.

Makele Geliş	18 Mart 2004
İnceleme	17 Şubat 2006
Kabul	20 Eylül 2006